

JEŽÍŠ, PŘÍTEL ŽEN

Mk 15,33-41

kázání ze soboty 19. května 2012 – br. Radomír Jonczy

Ježíš umírá na kříži a po jeho učednících, jakoby se slehla zem. Všichni ho opus-tili a utekli. (Mk 14,50) Není divu. Věděli, že Římané mívají ve zvyku spolu s odsou-zenými křížovat i jejich příbuzné a přátele, kteří popraveného oplakávali. V blízkosti kříže prostě nestrpěli žádné sympatizanty. O to více překvapuje Markova informace o tom, že nedaleko toho Ježíšova kříže přece jen několik odvážných sympatizantů setrvalo. A byly to ženy, přátelé!

I. Ženy pod křížem

a) Ženy obdivovatelky

V našem úvodním textu jsme četli, že Ježíše provázely a staraly se o něj, když byl v Galileji, a že se spolu s ním vydaly i do Jeruzaléma. Nevím, jak Ježíš vypadal. Nikdo z evangelistů se na popis jeho vizáže nezaměřil. Z evangelií však jednoznačně vyplývá, že byl strhující osobností, která svým vlivem dokázala zaujmout celé zástu-py. Bylo by podivné, kdyby muž jeho formátu zůstal ženami nepovšimnut. Určitě jej tajně obdivovaly, snad i zbožňovaly. Kdo ví, možná, že do něj byly i tajně zamilovány a není divu, že mu chtěly být nablízku.

b) Ženy pečovatelky

Zřejmě se staraly o jakési materiální zabezpečení Ježíšovy evangelizace. Lukáš ve svém evangeliu poznamenává, že „se ženy o Ježíše a jeho učedníky staraly, že mu sloužily, ze svých vlastních prostředků.“ (Lk 8,3) Pravděpodobně tak svým dílem chtěly přispět k tomu, aby se Ježíš i jeho učedníci mohli cele věnovat duchovní službě. Řecký výraz sloužit „diakonein“ se vztahuje především na službu u stolu. Nepřeženeme tedy, když z textu vyvodíme, že v režii žen bylo nakupování, vaření, praní, úklid a zdá se, že i finanční zabezpečení celého týmu. Všimněte si, že něco takového považovali evangelisté za hodné zaznamenání. Boží dílo se bez tohoto rozměru služby může obejít jen stěží.

c) Ženy učednice

Zájem žen o Ježíšovu osobu však určitě nebyl dán jen jeho vzhledem, šarmem, či silou vlivu jeho osobnosti. V základním textu našeho dnešního kázání Marek hovoří o tom, že jej ženy „provázely“, doslovně přeloženo „následovaly“. Ne náhodou zde používá stejný termín používaný k vyjadřování učednictví mužů. Chce tím vyjádřit, že zde zmíněné ženy vyhledávaly Ježíšovu přítomnost ze stejných důvodů jako oněch dvanáct mužů, chtěly být jeho žákyněmi, jeho učednicemi.

II. Pozice žen v dějinách

a) V Izraeli

Pro tehdejší svět bylo něco takového něčím zcela neobvyklým. Ve starově-ku, zejména v Orientu, se totiž žena netěšila příznivému postavení a hodnocení.

Nejinak tomu bylo v prostředí židovském. Proto rabíni ve svém okruhu mívali vždy jen muže. Zvláště v době před Ježíšem a po něm podceňování ženy v rabínském židovstvu velice vzrostlo. Judaismus sice na základě stvořitelské zprávy o tom, že „*Bůh stvořil muže a ženu a dal jim jméno Adam*“, což znamená člověk (Gn 5,2), oficiálně proklamoval rovnost všech lidí bez rozdílu pohlaví. Vzdor tomu byl však prakticky stejně náboženstvím mužů. Žena neměla nárok na vzdělání, nesměla vyprávět dětem o Bohu, nesměla dokonce ani u rodinného stolu předřikávat modlitbu. V synagoze sedávaly ženy na zvláštních místech za zamřížovanými okny. Zatímco se muž po příchodu do synagogy modlil liturgickou modlitbu typu: „Bud' veleben Pane za to, že jsi mne nestvořil jako ženu“, jeho manželka rezignovaně šeptala: „Bud' veleben Pán, který jsi mne stvořil podle své vůle.“ Žena v prostředí Judaismu byla prostě jen dědičným majetkem, pracovní silou, se kterou mohl muž, otec, nebo manžel libovolně disponovat. Neměla nárok na vzdělání a byla vhodná akorát tak k tomu, aby se starala o dobytek, opatrovala domácnost vodou, mlela obilí pro denní potřebu, připravovala pokrmy a šila oděvy.

b) V antickém světě

Pozice ženy v prostředí židovském nebyla však ještě tak nejhorší. Hůř na tom byly ženy v celém okolním antickém světě. Tam se jim dokonce upírala lidská přirozenost, přisuzována jim byla přirozenost zvířecí. Mithrův kult, který až do čtvrtého století usiloval o náboženské prvenství v celé římské říši, vylučoval ženy prakticky z celého náboženského života. Ponechal jim pouze možnost zapojení v kultické prostituci.

c) Ženy z pohledu slavných filosofů a učenců

- **Sokrates** ženy ignoruje
- **Platón** sice žádá plnou rovnost ženy, tvrdí však, že v kvalitním sociálním uspořádání společnosti nemají své místo
- pro **Euripida** je žena „největším zlem“
- pro **Aula Gellia** je „nutným zlem“
- pro **Aristotela** je od přírody defektní a nehotová
- podle **Pythagora** byla stvořena principem stejným principem zla, který vyvolal i chaos a tmou, zatímco muži byli pochopitelně stvořeni principem dobra, který dal svůj počátek světlu a řádu
- **Cicero** zase tvrdí, že nebýt žen, mohli mít muži přímý kontakt s bohy
- docela zarážející je tvrzení člověka, který se stal symbolem moderního rozumu – **Giordana Bruna**, však posuďte sami: „Žena nemá žádnou cenu; je to ztělesnění pýchy, domýšlivosti, zpupnosti, hněvu, falše, chlípnosti, lakomství, zápachu, hnusu, je to hrob, záchod, čtvrtodenní zimnice, potvora, kramářka, celnice, svinský trh...“
- **Nietzsche** v jedné své knize ostentativně konstatuje: „Jdeš za ženami? Nezapomeň si vzít bič.“ a v jiné zase konstatuje, že „žena byla druhým Božím omylem“.
- **pozitivisté** přelomu devatenáctého a dvacátého století, kteří stavěli do ostrého protikladu světlo „vědy a rozumu“ s „tmářstvím křesťanství“,

dlouho zastávali názor, že méněcennost ženy je dána tím, že její mozek váží jen 1200 gramů, zatímco mozek muže 1320 gramů.

III. Přístup Ježíše k ženám

a) komunikuje s cizinkami

To se ostatním Židům a zvláště pak rabínům jeho doby běžně nestávalo. Není proto divu, že se tomu, jak se o tom dočítáme v Janově evangeliu, učedníci podívali. (J 4,27) Jejich údiv musel být o to větší, že to byla žena, dle jejich názoru nečistá, patřila totiž k Židy pohrdanému etniku Samaritánů a ke všemu ještě žila v nelegitimním partnerském vztahu.

A nebyla sama. V Matoušově evangeliu v 15 kapitole se Ježíš obrací na ženu kananejskou, také cizinku a pohanku, které dle evangelijní stupnice hodnot vyslovuje tu největší pochvalu. Říká jí: „*Ženo, tvá víra je veliká; staň se ti tak, jak chceš.*“ (Mt 15, 28)

b) komunikuje s ženami nemocnými

Komunikoval i s ženami nemocnými. Na nástěnce před sborem jsem četl vtíp: „Víte, proč Petr třikrát zapřel Krista? Protože mu uzdravil tchyni.“ Za upozornění stojí, že ono uzdravení nebylo mimořádné jen tím, že šlo o Petrovu tchyni. Stojí za zmínku, že žádný rabi, učitel, ani ten nejbezvýznamnější, by si nedovolil přiblížit se k ženě. A i kdyby to v nějaké zcela výjimečné situaci udělal, nikdy by ji nevzal za ruku, zvláště když trpěla horečkou, kterou Židé běžně považovali za nečistou sílu. Už vůbec by se pak žádný rabín nenechal obsluhovat ženou podezřívanou z nečistoty. (Mk 1,29-31).

Dá se říct, že Ježíš vědomě provokuje kulturu, která vypracovala celou řadu předpisů, aby izolovala ženu při menstruaci. Nejen, že uzdravuje ženu krvácející z genitálií, ale žádá, aby veřejně přiznala, z čeho byla uzdravena, jako by tím chtěl jasně naznačit, že ženské choroby nejsou „hanebnější“ než choroby mužské, jak tvrdila oficiální kultura.

c) komunikuje s prostitutkami

Vrcholem všeho byla pro Ježíšovy současníky zcela určitě jeho otevřená komunikace s prostitutkami. V pokoji nechává odejít cizoložnou ženu, kterou bigotní fanatici chtěli ukamenovat. I tady jde o pohoršení tak nesnesitelné, že někteří církevní otcové raději považovali tento případ za nepravdivý a dodatečně vložený. (Jan 8)

Vrátíme-li se k učednicím provázejícím, následujícím Pána Ježíše na jeho cestách, pak za povšimnutí stojí, že se také mnohé z nich pravděpodobně nemohly pochlubit tou nejčistší minulostí. V Lukášově evangeliu čteme o tom, že některé z nich byly uzdravené od zlých duchů a nemocí. Z Marie Magdalské vyhnal Ježíš dle Lukáše démonů dokonce sedm.

d) Ženy přijímá jako učednice

Zmínili jsme už, že v Ježíšově době v podstatě nepřicházelo v úvahu, aby se ženy nějakým způsobem vzdělávaly. Ježíš toto klišé rozbíjí.

Kdo by neznal příběh o sestřích Lazara, Marii a Martě. (Lk 10,38-42) Zatímco má Marta plné ruce práce s tím, aby se odpovědně zhostila role, která se od ní, jakožto

ženy očekává, usedá Marie k Ježíšovým nohám. Zaujímá tak pozici typickou pro každého učedníka. /Vzpomeňte, že i o Pavlovi je v bibli řečeno, že sedával u nohou Gamalielových./ (Sk 22,3) Martě v souladu s dobovými zvyklostmi právem vadí, že jí její sestra nepomůže. O to více zase překvapuje Ježíš tím, že ji konstatováním: „Marie volila dobře;“ jako novou učednici zcela otevřeně přijímá a akceptuje.

e) Ženám svěřuje posláni

Janovo evangelium dojímavým způsobem popisuje, jak zmrtvýchvstalý Ježíš svěřuje své přítelkyni Marii Magdaléně velice důležité posláni. Říká jí: „*Nedotýkej se mne, dosud jsem nevystoupil k Otcí. Ale jdi mým bratřím a pověz jim, že vystupují k Otcí vašemu a k Bohu svému i k Bohu vašemu.*“ (J 20,17)

V Lukášově evangeliu je ještě jedna podobná scéna. Andělé u hrobu říkají ženám: „*Proč hledáte živého mezi mrtvými? Není zde, byl vzkříšen. Vzpomeňte si, jak vám řekl, když byl ještě v Galileji, že Syn člověka musí být vydán do rukou hříšných lidí, být ukřižován a třetího dne vstát. Tu se rozpomenuly na jeho slova, vrátily se od hrobu a oznámily všechno jedenácti učedníkům i všem ostatním.*“ (Lk 24,5-11)

Vezmeme-li v potaz, že největší z učitelů antického Judaismu rabi Eliezer napsal, že by bylo lépe spálit všechna slova zákona, než je dát do rukou ženě, pak možná lépe pochopíme, jak revoluční ve svém přístupu k ženám bylo evangelium od samého začátku. Od začátku tady však byl problém. „*Učedníkům však ta slova připadala jako blouznění a nevěřili jim.*“

Od té doby uplynulo mnoho let, situace se však příliš nezměnila. Dodnes muži v církvi udržují jakýsi monopol na slyšení a zvěstování evangelia a ženy v té věci odmítají brát příliš vážně. Škoda, že se tak málo nenechali poučit Ježíšovým netradičním, odvážným příkladem přístupu k ženám.

V pondělí ráno probíhala v rádiu opět stará známá diskuze na téma zvané MDŽ v nové demokratické společnosti – ano, či ne. Jsem rád, že jako křesťan mohu nad tuto diskuzi zůstat povznesen. Zcela se totiž ztotožňuji s výrokem apoštola Pavla, který ve svém dopise Galatským konstatuje: „*Neboť vy všichni, kteří jste byli pokřtěni v Krista, také jste Krista oblékli. Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši.*“ (Gal 3,27-29)

Amen